

HUKUKTA SÜRELER

ŞEMA KİTAP I

- HMK, TMK ve TBK'da süreler -

Prof. Dr. iur. Mehmet KÖKSAL

Girne Amerikan Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Av. Kübra KÖKSAL YILMAZ

Köksal Avukatlık Ortaklığı

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL

2025

Ocak 2025

ISBN: 978-625-6134-82-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

I. “Şema” (schema), sözcük olarak bir “*düşün (fikir) veya kuramı (teori) temsil eden çizim*” anlamına gelir. “*Şematik anlatım*”, çeşitli hukuk düzenlerinde bir konunun öğretilmesi, öğrenilmesi ve özellikle öğrenciler bakımından sınavlara hazırlık hususlarında amaca çok uygun eğitim yöntemlerinden biridir. “Şema”nın çeşitli türleri ayırt edilir: “sosyal şemalar”, “dilbilimine ilişkin şemalar”, “içerik şemaları” vb. gibi. Hukuk alanında genellikle “içerik şemaları” (content schemata) önem taşır. “*İçerik şemaları*”, “*Sokratic yöntem*”le (soru nu saptama, soruları belirleme ve sorma ve yanıtların değerlendirilmesi) hukuk öğretiminin yapıldığı “*common law*” çevresinden (İngiliz ve Amerikan hukuku) çok; bir dershanede hoca (öğretim üyeleri) tarafından *hukuk konularının anlatıldığı* (lecturing method) uygulamayla ilgili bazı pratik çalışmaların yapıldığı, daha sonra çeşitli konularda öğrencinin kendisine tavsiye edilen eserleri okuyup notlar aldığı ve sınavlarda anlatılan ve okutulan konularla ilgili soruların sorulduğu öğretim yönteminde önemli olduğu gözlenmektedir.

Şematik hukuk öğretimi son on yıllarda Almanya, İsviçre ve Fransa başta olmak üzere “*Kara Avrupası hukuk düzenleri*”nde (civil law) giderek benimsenen bir öğretim yöntemi olmuştur. Örneğin Almanya’da “*Jura Schemata*” (Şematik Hukuk) unvanı altında yayınlanmış çeşitli eserler bu öğretim yönteminin tipik yansımalarıdır: *Juratopia, Jurios, Juriverse, Jura Individuell, Die wichtigsten Schemata* (Lutz/Willers, 12. Bası, 2023) gibi eserler de aynı yöntemi izleyen eserlerdir. Aynı şekilde çeşitli hukuk alanlarını şemalarla öğretmek, öğrenimi kolaylaştırmak ve öğrencilerin sınavlara daha kolay hazırlanabilmesini sağlamak amaçlarıyla İsviçre’de de önemli yayınlar yapılmıştır. Örneğin Borçlar Hukuku alanında “*5 Minuten Ius*” unvanı altında “*OR Hilfsnormen Schema*”; “*OR Anspruchsgrundlagen Schema*” vb. yayınları bu yeni yöntemin tipik izlerini taşımaktadır. Bunların yanında, özellikle sınavlara yardımcı olmak amacıyla kaleme alınan “*Studoru*” yayını “*Prüfungsschemata OR*” un da belirtilmesi gerekir. İnternette yapılacak basit bir araştırma ile çeşitli hukuk düzenlerinde hukukun çeşitli konularının öğretim, öğrenim ve sınavlara hazırlık bakımlarından şematik açıklanmasına ilişkin birçok örnek bulabilmek mümkündür.

II. Prof. Dr. Mehmet Köksal hukukun şematik açıklanması ve karmaşık hukuk sorunlarının yalınlaştırılması konusunda yurdumuzda en fazla çalışma yapan bilim insanlarından biridir. Daha önce Prof. Dr. Herdem Belen’le birlikte kaleme alınmış olan “*Medeni Hukukun Temel Kavramları*” (Beta, İstanbul, 2020) ile kendisinin yazarı olduğu “*Tebliğat Hukuku*”ndaki Şema Kitaplarıyla Türk hukukuna bu konularda önemli katkılarda bulunmuştur. Söz konusu eserlerde yer alan albenili renklerle tasarlanmış çizimler bize Medeni Hukukun karmaşık sorunlarını kolayca anlatmaktadır.

Prof. Dr. Köksal bu kez, Av. Kübra Köksal Yılmaz ile birlikte şematik eserlerini “*Hukukumuzda Süreler*” konusunda kaleme almış; özellikle hukuk uygulamacısının dikkat etmesi, iyice bilmesi ve özen göstermesi gereken süreleri “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu*”, “*Türk Medeni Kanunu*” ve “*Türk Borçlar Kanunu*” çerçevesinde incelemiştir. Eserde her hukuk sorunu bakımından süre aşığıdaki sisteme göre irdelenmiştir: Sirenin ilişkin olduğu konu;

düzenlendiği hukuk normu; sürenin işlemeye başladığı an; bir “zaman parçası” olarak “süre”nin ne olduğu; duruma göre “uzatılabilme” olanağının bulunup bulunmadığı; istisnasının olup olmadığı.

“*Hukuk Muhakemeleri Kanunu*”ndaki süreler bakımından da dikkatli analizler yapılarak *bir haftalık, iki haftalık, bir aylık, üç aylık, altı aylık ve yıllık süreler* somut bir şekilde maddeler gösterilerek belirlenmiş; böylece özellikle uygulamacının kafasında dinamik şemaların yer almasına gayret edilmiştir.

Eserin başta *uygulamacılar olmak üzere, Medeni Hukuk ve Borçlar Hukuku derslerini öğretenler, bu alanlarda araştırmalar yapacak olan araştırmacılar, sınavlara hazırlanacak öğrenciler* ve kişisel sorunlarının çözümleriyle ilgili olarak TMK, TBK ve HMK’nu inceleyen bireyler bakımından çok kullanışlı ve yararlı bir çalışma olduğunu özellikle belirtmek isterim.

Prof. Dr. Ergun Özsunay

Medeni Hukuk ve Mukayeseli Hukuk Profesörü (Em.)

YAZARLARIN ÖNSÖZÜ

“Hukukta Süreler – Şema Kitap” bir müddet önce başladığım ve bir seri halinde çıkarmaya karar verdiğim şema kitap serisinin üçüncüsüdür. İlk şema kitap, Prof. Dr. Herdem Belen’le birlikte kaleme aldığımız “(Medeni) Hukukta Temel İlkeler – Şema Kitap”tır. Daha sonrasında Prof. Belen Eşya Hukuku ve Miras Hukuku şema kitapları yazmıştır. Ben daha çok pratiğe dönük olarak çalışmalara devam ettim ve “Tebliğat Hukuku – Şema Kitap” yayımladım. Şimdi yine uygulamacılara yönelik olarak “Hukukta Süreler I – Şema Kitap”ı sizlere sunuyoruz.

“Sunuyoruz” dedim. Çünkü derslerim ve meslek hayatım sırasında bilgi ve yeteneklerine çok değer verdiğim Av. Kübra Köksal Yılmaz ile karşılaştım. Bu kitapta da önemli bir katkısı olan Av. Kübra Köksal Yılmaz ile Hukukta Süreler – Şema Kitap serisini sürdürmeyi planladık. “Hukukta Süreler I – Şema Kitap”, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda, Türk Medeni Kanunu’nda ve Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenen süreleri işlemektedir. Bundan sonra ikinci ciltte, İcra İflas Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Türk Ticaret Kanunu, İş Kanunu ve Tebligat Kanunu’ndaki süreleri; üçüncü ciltte, Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Trafik Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan süreleri ve dördüncü ciltte de İdari Yargılama Kanunu, Belediyeler Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Amme Alacakları Hakkında Kanun, Vergi Usul Kanunu, Vergi Kanunu vs. kanunlardaki süreleri toparlayacağız.

Kitabın basımında gösterdikleri özen ve zahmetler için Filiz Kitabevinin kurucusu Sayın İsmet Oruç’un oğlu Sayın Oğuzhan Oruç başta olmak üzere Sayın Cenker Tanırcan’a, kitabın dizgilerini özenle ve sabırla yapan Sayın Gülgonca Çarpık, kitabın kapağındaki emekleri sebebiyle Sayın Özge Dane Bey’e ve diğer tüm Kitabevi çalışanlarına teşekkürlerimi borç bilirim.

Prof. Dr. iur. Mehmet Köksal

Girne Amerikan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hukuk, zamanla yarışılan bir disiplindir. Süreler ise bu yarışın olmazsa olmazıdır; kimi zaman bir hak doğurur, kimi zaman ise onu sona erdirir. Bu kitap ve devamında yayımlayacağımız ciltler, hukukun bu hassas alanında rehberlik etmek üzere tasarlandı. Amaç, karmaşık süreçleri sadeleştirmek, pratik bir anlayış sunarak hukukçuların ve hukuk eğitimi alan öğrencilerin işini kolaylaştırmaktır.

Kitap gerek profesyonel meslektaşlar gerekse hukukun temel taşlarını öğrenme yolunda olan öğrenciler için kaynak niteliği taşımaktadır. Şema ve sistematik anlatımıyla, yalnızca sürelerin temelini anlamayı değil, aynı zamanda pratikte karşılaşılan sorunlara çözümler sunmayı hedeflemektedir.

Kitabın hazırlanması, yoğun bir emek ve sabır gerektiren bir süreçti. Bu süreçte, hayatımdaki en kıymetli kişiyi, oğlum Barbaros'u, birçok anımdan mahrum bıraktım. Bana olan tahammülü ve sevgisiyle bu yolculuğu mümkün kılan Barbaros'a, tüm kalbimle teşekkür ederim.

Bu çalışma, sadece bir kaynak değil, aynı zamanda özveri ve sevginin ürünü olan bir eserdir. Umarım, hukuk dünyasında bir boşluğu doldurur ve gerek meslektaşlarım gerekse hukuk öğrencileri için faydalı bir başvuru kaynağı olur.

Adaletle geçen günler dileğiyle,

Av. Kübra Köksal Yılmaz

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. SÜRELERİN ÇEŞİTLERİ	1
A. Düzenlenmiş Olduğu Kanuna Göre Sürelerin Çeşitleri	1
B. Nitelikleri Bakımından Sürelerin Çeşitleri.....	2
C. Değiştirilip Değiştirilemeyecekleri Bakımından Sürelerin Çeşitleri	2
II. SÜRELERİN BELİRLENMESİ	3
1. Kanun Tarafından Belirlenen Süre	3
2. Hâkim Tarafından Verilen Süre.....	3
3. Sözleşme İle Belirlenen Süre	4
III. SÜRELERİN BAŞLAMA VE BİTİMİ	4
IV. ESKİ HALE GETİRME	5
1. Genel Olarak.....	5
2. Eski Hale Getirme Şartları	6
3. Eski Hale Getirme Usulü	6
HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU (HMK) SÜRELERİ	9-44
HMK SÜRELERE İLİŞKİN GENEL DÜZENLEMELER	11-18
HMK SÜRELER	19-21
HMK BİR HAFTALIK SÜRELER.....	23-27
HMK İKİ HAFTALIK SÜRELER.....	29-44
TÜRK MEDENİ KANUNDA (TMK) SÜRELER	45-95
TMK - KİŞİLER HUKUKU SÜRELER	47-51
TMK - AİLE HUKUKU SÜRELER	53-65
TMK - EŞYA HUKUKU SÜRELER	67-86
TMK - MİRAS HUKUKU SÜRELER.....	87-95
TÜRK BORÇLAR KANUNUNDA (TBK) SÜRELER	97-184
TBK - GENEL HÜKÜMLER SÜRELER.....	99-112
TBK - ÖZEL BORÇ İLİŞKİLERİ SÜRELER	113-184
MADDELERE GÖRE ARAMA DİZİNİ.....	185
KAVRAMLARA GÖRE ARAMA DİZİNİ	193